

Motion till riksdagen 2024/25:1709

av **Johanna Haraldsson m.fl. (S)**

Stärkt folkbildning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för folkhögskolor och studieförbund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förutsättningar för deltagande i folkhögskolekurser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om styrning av folkbildningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Folkbildningen spelar en avgörande roll för det livslånga lärandet. Enligt Folkbildningsrådet finns det i dagsläget 155 folkhögskolor runt om i Sverige. Av dessa drivs 113 av idéburna organisationer och resterande drivs av regioner. Tillsammans med de nio statsstödsberättigade studieförbunden öppnar de nya dörrar för landets invånares möjlighet till studier, vidareutveckling och kulturupplevelser samt för civilsamhällets utveckling. Bara i Jönköpings län finns nio folkhögskolor och tillsammans med studieförbunden så erbjuder de kurser och mötesplatser i alla länets kommuner. Varje år är det hundratusentals svenskar som utvecklas och lär sig tillsammans med andra. Enligt Folkbildningsrådets årsrapport 2022 så var det över 700 000 deltagare i olika utbildningsprogram eller kurser inom folkbildningen – miljontals om du räknar med det rika utbudet av kulturaktiviteter.

Folkhögskolan riktar sig till vuxna och är fri och frivillig. Det innebär att deltagarna själva väljer att delta i utbildningen, att den är fri från centralt styrda läroplaner och att deltagande i utbildningen är kostnadsfritt. Skolorna driver en individanpassad utbildning utefter deltagarnas behov och når många som inte tidigare klarat av eller passerat in i andra skolformer. En stor andel av de som studerar vid folkhögskola har tidigare kort utbildningsnivå, och folkhögskolan bidrar därför i stor utsträckning till att höja utbildningsnivån i samhället och utjämna utbildningsklyftor. Utbildningsformen

erbjuder särskilt människor med olika funktionsvariationer en stor möjlighet att utvecklas, närma sig arbetsmarknaden och skapa sig ett självständigt liv. Det är därför viktigt att aktivt främja möjligheten till utbildning särskilt för dessa grupper inom ramen för folkhögskolans verksamhet. För att skapa förutsättningar för deltagande i folkhögskolans olika kurser är det viktigt att de ger rätt till studiemedel, men också genom att de som har rätt till aktivitetsersättning kan få studera med bibehållen ersättning under hela utbildningen.

För civilsamhället så som bland annat religiösa samfund, idrottsrörelsen och arbetarrörelsen, så spelar folkbildningen en viktig roll. På våra folkhögskolor utbildas olika funktionärer för föreningslivets räkning så som kontor, ungdomsledare, tränare och skyddsombud för att nämna några. Och studieförbunden stödjer föreningslivet genom tillgång till lokaler och vidareutveckling av medlemmar och styrelser. Folkbildningen bidrar till att upprätthålla och stärka Folk rörelsesverige och därigenom vår demokrati. Även en stor del av de längre utbildningar och kortare kurser inom konst och kultur och stora delar av alla de kulturprogram och replokaler som finns i landet tillhandahålls genom folkbildningen och berikar ständigt vårt fria kulturliv.

Verksamheten finansieras genom statliga, regionala och kommunala stöd. Under den socialdemokratiska regeringen har särskilda medel anslagits till folkbildningen för att möta nya bildningsbehov. Folkbildningen har på ett bra sätt mött upp och snabbt ställt om för att stödja arbetet med integration och etablering av nyanlända och vara en resurs i Äldreomsorgslyftet, för att nämna några exempel.

När riksdagen 2022 fattade beslut om statens budget minskade dock anslaget till folkbildningen för första gången, något som i kombination med hög inflation har resulterat i ekonomiska problem som i sig medfört minskat utbud av kurser på folkhögskola och färre deltagare. En tredjedel av anslagen till studieförbunden kommer att försvinna de kommande åren. Som en direkt konsekvens av detta minskar invånarnas och föreningslivets tillgång till lärande, utveckling, kultur och mötesplatser. Många folkhögskolor har det tufft och kämpar för att kunna driva verksamheten vidare. De statliga anslagen bör därför ses över för att skapa goda förutsättningar för att fortsatt kunna bedriva denna viktiga verksamhet runt om i hela landet.

Att folkbildningen är tätt sammankopplad är en självklarhet och är av stor betydelse för både studieförbunden och folkhögskolorna. De är tätt sammankopplade och gör många projekt tillsammans. Det är en av anledningarna till att många är oroliga över vad förslagen som beskrivs i promemorian Ökat statligt inflytande över statsbidraget till folkhögskolor och studieförbund kommer innebära för folkbildningen. Att ta bort möjligheten för Folkbildningsrådet att fördela de ekonomiska medlen utifrån sin djupa kunskap och insikt i folkbildningen är problematiskt. En ökad statlig styrning riskerar också att minska folkbildningens förmåga att snabbt ställa om och möta nya behov i samhället, något som folkbildningen gång efter gång visat prov på. Mångfalden av utbildningar, kurser och individanpassning riskeras också om friheten skulle begränsas.

Johanna Haraldsson (S)

Carina Ödebrink (S)

Azra Muranovic (S)